

BACHELOROPPGAVE

Hvordan kan personalets holdninger og deltakelse påvirke barns lek og utvikling i natur og friluftsliv?

How can staff attitudes and participation influence children's play and development in nature and outdoor life?

Kandidatnummer: 216/237/427

Bacheloroppgave i barnehagelærerutdanning

BLUBACH

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Karen Klepsvik

Antall ord: 12101

31.05.2021

Forord

I forkant av denne undersøkelsen var vi spente på hvilke resultater vi ville ende opp med. Vi har ønsket å belyse vår hjertesak som omhandler barn i naturen. Denne bacheloroppgaven er det siste vi gjennomfører på studiet som barnehagelærere ved Høgskulen på Vestlandet.

De tre siste årene har beriket oss med mange gode opplevelser og ny læring. Det siste året har vært utfordrende i henhold til covid-19, og det har vært flere utfordringer samtidig som vi har erfart hvordan man arbeider under uvitende og pressede situasjoner.

Vi vil takke vår veileder Karen Klepsvik for gode råd, konstruktiv kritikk og ikke minst tilgjengelighet under vår bacheloroppgave. Det har vært en gjennomgående faktor for denne undersøkelsen da du har videreført mye lærdom, motiverende ord og god støtte.

Videre ønsker vi å rette en stor takknemlighet til informantene som har ønsket å bruke tid på å stille opp i intervju, og berike vår undersøkelse med erfaringer og kunnskap. De gode svarene har vært med på å danne grunnlag for dette prosjektet vi er stolte over å levere.

Til slutt ønsker vi å rette en stor takk til hverandre. Vi har samarbeidet godt og oppdaget nye sider ved hverandre. Det har vært en positiv prosess på grunnlag av det teamet vi har vært, og ved å motivere og heie på hverandre har vi nå ferdigstilt et felles prosjekt vi er stolte av. Vennskapet og opplevelsene for de tre forbigående årene vil vi ta med oss resten av livet.

Tusen takk!

Abstract

Through this study we have focused on staff attitudes and participation, and how this can influence children's play and development in nature and outdoor life. The study is based on our own interests in the use of nature and outdoor life, and we want to highlight how important this is to children. We also focus on the people who will be involved in helping children to develop in nature, and how the staff's attitudes and participation in play are passed on to the children. The Framework Plan states that the kindergarten shall facilitate a diversity of nature experiences and make sure that the children get to experience nature as an arena for playing and learning (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52).

Through the use of a qualitative method, we conducted a semi-structured interview. We have analyzed theory and connected it to our findings in order to answer the research question. The informants reflected on their own role in relation to children's play and development in nature. They worked in both traditional and outdoor kindergartens and are responsible for various departments and age groups. The main findings of the study highlight how important nature and outdoor life is for children's development, both physically and mentally. All the informants place special emphasis on the usefulness of nature and the positive aspects of regular use of nature, and arrangements for play and development regardless of age and prerequisites. The informants' attitudes to play and development in nature have given us more reliability on the positive impact of using nature in children's everyday lives.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
<i>1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling</i>	5
<i>1.1.2 Problemstilling</i>	6
2.0 Teoridel	6
<i>2.1 Lek</i>	6
2.1.1 Lek i naturen.....	7
2.1.2 Risikolek.....	8
2.1.3 Personalets deltakelse i lek.....	9
<i>2.2 Naturen som læringsarena</i>	9
2.2.1 Motorisk utvikling.....	11
<i>2.3 Friluftsliv i barnehagen</i>	12
2.3.1 Affordance.....	13
2.3.2 Personalets rolle i natur og friluftsliv	13
<i>2.4 Personalets holdninger og verdier</i>	15
2.4.1 Barns medvirkning	16
3.0 Metode	16
<i>3.1 Valg av metode</i>	17
<i>3.2 Kvalitativ metode</i>	17
3.2.1 Intervju som metode.....	18

3.3 Utforming av intervjuguide	18
3.4 Valg av informanter.....	19
3.5 Gjennomføring av intervju.....	20
3.6 Metodekritikk.....	20
3.7 Etiske hensyn	21
4.0 Resultat og drøfting	22
4.1 Personalets holdninger.....	22
4.1.1 Voksenrollen	23
4.2 Barns medvirkning.....	24
4.3 Naturen som læringsarena	25
4.3.1 Lek.....	27
4.3.2 Voksnes deltakelse i lek	29
4.4 Motorisk utvikling.....	31
4.5 Friluftsliv i barnehagen.....	32
5.0 Avslutning.....	34
6.0 Litteraturliste	36
7.0 Vedlegg.....	39
Vedlegg 1: Samtykkeskjema.....	39
Vedlegg 2: Intervjuguide	43
Vedlegg 3: Oppfølgingsspørsmål	46

1.0 Innledning

I barnehagen vil man gjennom bruk av naturen oppleve flere positive gevinster i forhold til barns utvikling, lek og læring. Naturen er med på å invitere hvert enkelt barn til å utfolde seg og skape situasjoner som kan oppleves utfordrende og spennende. I henhold til Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52) skal barnehagen legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som en arena for lek og læring. Derav er det viktig at barnehagelærere og personalet ellers ser de mulighetene som kan skapes i naturen, og er med på å løfte frem og se naturen som spennende, lærerik og undrende for barna.

Gjennom personalets holdninger kan naturopplevelsen stagnere eller øke, da kvaliteten av holdninger vil være en faktor for kvaliteten av opplevelsen. De særegne kvalitetene man finner i natur og friluftsliv må løftes frem og belyses, og det er da viktig at man som barnehagelærer er til stede, tilrettelegger og planlegger. Det er viktig at barnehagelærere har god kompetanse til å arbeide med barn ute i naturen, slik at det foregår pedagogisk arbeid også der (Langholm et al., 2018, s. 51). I rollen som voksen må man se på barnas utnevnte kvaliteter og forutsetninger, og videre være en motivator for å utvikle, utfordre og være en del av barns undrende prosess.

Friluftsliv er med på å berike barnets liv, der lek og læring i naturen bidrar til barnets helhetlige utvikling og dannelsesprosess (Neegaard, 2013, s. 78). Barna vil erfare noe annet enn i barnehagen, samtidig oppleve naturen som en lekearena for både utvikling og mestring. Leken har gode vilkår ute i naturen (Langholm et al., 2018, s. 56).

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Ved å studere og tilnærme oss læring og erfaring ved barns utvikling gjennom bruk av natur og friluftsliv, har vi gjennom ett treårig studie ved barnehagelærerutdanningen opplevd og observert naturens nytteverdi. Gjennom egne erfaringer har vi i flere ulike praksisbarnehager erfart den store gevinsten ved å bruke natur og friluftsliv i barnas hverdag, men også ulempene ved å ikke ta det i bruk. Erfaringene viser til hvordan naturen deltar positivt i en hel barnegruppe, både gjennom utvikling, men også det sosiale samspillet. Vi ønsker gjennom vår bacheloroppgave å rette mer fokus på voksenrollen og hvordan man som personal kan la

barna medvirke og utfolde seg i naturen, og hvordan enkelte holdninger kan være med på å skape utfordringer for barns lek og utvikling.

Personalets holdninger vil kunne være med på å skape positiv affære, men også gi negative utslag i barns hverdag. Ved å rette fokus på bruk av naturen og dens nytteverdi, vil man se flere gode grunner til å la barna bruke naturen som en leke- og læringsarena. I barnehagen skal personalet legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53). Vi ønsker at vår oppgave skal gi økt bevissthet rundt personalets egne holdninger, og hvorfor man bør praktisere natur og friluftsliv i sammenheng med barns utvikling, lek og læring.

1.1.2 Problemstilling

“Hvordan kan personalets holdninger og deltakelse påvirke barns lek og utvikling i natur og friluftsliv?”

2.0 Teoridel

Vi har gjennom dette kapittelet en teoridel som legger vekt på å belyse problemstillingen vår, og som gjennom det teoretiske perspektivet danner grunnlaget for oppgavens tema.

2.1 Lek

Lek er barns måte å være i verden på, og gjennom leken reflekterer og uttrykker barn seg på sin spesielle måte. Leken er ikke til for å oppnå noe utenfor leken – leken har verdi i seg selv (Osnes et al, 2017, s. 20). Lillemyr (2018, s. 32) referer til lek som en vesentlig side av barnekulturen, der barnekulturen spiller en viktig rolle for sosialiseringprosessen barnet gjennomgår. Lek blir videre en grunnleggende betydning for utvikling av personlig og kulturell identitet. Barns lek vil variere avhengig av alder, fysisk miljø, voksendeltakelse, situasjon og hvilken kontekst leken foregår i (Osnes et al, 2017, s. 42).

Gjennom studien til Bjørgen (2017, s. 90) oppga personalet at det å være et støttende stillas for barn i fysisk lek er nødvendig for barnets mestringsopplevelser. Personalet må også veilede barnet litt lengre slik at det utfordres ytterligere utover sin kompetanse enn hva det ville ha gjort uten slik støtte. Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi

skal anerkjennes (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Hvilken måte leken skal komme til uttrykk på i barnehagehverdagen, handler om de ansattes holdninger og pedagogiske grunnsyn. Det vil bli avgjørende hvordan de ser på lek som en viktig del av praktisk pedagogikk (Lillemyr, 2018, s. 31).

2.1.1 Lek i naturen

Når barna skal bruke naturen som lekearena må de bruke egen fantasi og naturmaterialer da man ikke vil finne grunnleggende leker i naturen. Det vil fremme barnas fantasi. Samtidig vil man se at godt samspill på tur og felles opplevelser i naturen vil gi barna et godt utgangspunkt for lek inne i barnehagen (Langholm et al, 2018, s. 56). I Lysklett (2013) fastslår Mårtensson at lek i naturen ofte er fleksibel der både tema og arena for leken og hvilke barn som deltar fort kan endres underveis. Dette resulterer i både en dynamisk lek med et høyt nivå av fysisk aktivitet, i tillegg til en høy andel av mentale prosesser med fantasifulle og hurtige assosiasjoner. Dette gjør at barna får utviklet sine kreative evner (Lysklett, 2013, s. 145).

I artikkelen *Barns lek i natur – i spennet fra selvutfoldelse til kontroll* (2016) refereres det til barnehagestudien (Stordal, Follo & Pareliussen, 2015) som baserer seg på deltakende observasjon i en barnehage der natur og uteliv er en sentral del av barnehagens hverdagsliv og pedagogiske profil. Studien viser at gjennom leken forholder barna seg aktivt til naturen og til hverandre. I store deler av utetiden er barna opptatt av ulike former for lek som barna utformer selv og er engasjert i: fysisk lek, rollelek, fantasilek, helteleker og familieleker, der naturen på ulike måter spiller inn. Videre henvises det til at leken er flytende og i kontinuerlig forandring med raske skiftninger mellom ulike tema og lekepartnere, i tråd med Gadamer's definisjon av leken som altoppslukende og dynamisk (Steinsholt 2010; Øksnes 2010). Underveis i leken er det et gjensidig forhold mellom naturen og barna, der naturens muligheter gis mening og får betydning gjennom det sosiale samspillet barna imellom (Skår et al., 2016, s. 46).

Variasjonen i naturen har kvaliteter som stimulerer ulike aktivitetsbehov hos barn. Et område med mye ulendt terreng, hauger, kratt og veltende trær vil være mer motorisk stimulerende enn for eksempel parklignende landskap med flat plen og store trær. Samtidig vil man kunne se at åpne flater appellerer til å løpe, og tette buskas er ypperlige områder for skjul og gjemsel der samtidig trær inviterer til klatring (Hagen, 2016, s. 353).

I Hagen (2016) skrives det at mangfoldet i et naturlandskap innbyr til barns fantasi, bevegelsestrang i lek, noe som er med på å øke motivasjonen og intensiteten til å holde på. Det refereres også til flere undersøkelser som viser at barns motoriske ferdigheter bedres gjennom lek og opphold i naturmiljøer (Grahm mfl., 1997; Fjørtoft, 2000; Nordstrøm, 2001; Fiskum, 2004) (Hagen, 2016, s. 354).

Ifølge Osnes (2017, s. 22) vil opplevelse av mestring være helt sentralt for at barn skal bli engasjerte og motiverte. Ved å dra paralleller mellom lek og natur vil barna gjennom kroppslig lek kunne oppleve suksess gjennom kropp, bevegelse og ofte samhandling med andre eller objekter. Denne mestringen og suksessfølelsen vil barn kunne oppleve gjennom kroppslig lek i ulike miljøer (Osnes et al., 2017, s. 22). I lek kan barn bli engasjert på en måte der de opplever å bli «hevet» til et nivå utenfor seg selv. Csikszentmihalyi (2000), referert i Lillemyr (2018, s. 32), definerer denne tilstanden for flytsonen (flow). Her er det opplevelsen eller aktiviteten i seg selv som gir mening og betyr noe.

2.1.2 Risikolek

Ifølge Sandseter (2018, s. 55) søker alle barn etter å bli kjent med sin egen kropps muligheter og begrensninger, og dette må skje gjennom å leke, prøve og erfare. Sandseter (2018) har forsket på risikofyllt lek i barnehagen, og kategoriserer lek slik: Lek med stor høyde, med stor fart, med farlige redskaper, nær farlige elementer, kamp- og brytelek, og å forsvinne/går seg bort-lek.

Risikolek handler om balansegangen mellom intens spenning og glede på den ene siden og frykt og redsel på den andre siden, og det gir barn unike, kontrastfylte opplevelser. Dersom barn får engasjere seg i spenningsfylt lek får de naturlig en bedre risikomestring. Ifølge Boyesen (1997), referert i Sandseter (2018, s. 60), må barn få lov til å nærme seg risikoer for at de skal få den nødvendige erfaringen med risikofylte situasjoner som gjør at de kan mestre dem i fremtiden. Mestringsfølelsen denne type lek gir er viktig for barna da de lærer å håndtere risikosituasjoner.

For at barn i barnehagen skal få oppleve risikofyllt lek, må personalet ivareta sitt ansvar for at barn skal kunne leke i sikre omgivelser, samtidig som de må gi barna gode muligheter for spenning. Personalet må være bevisst på den påvirkningen de har som begrensende faktor for

barns mulighet til å leke i utfordrende miljøer som muliggjør for spenningsfylt lek (Sandseter, 2018, s. 63).

2.1.3 Personalets deltakelse i lek

I rammeplanen fokuseres det på at personalet skal være bevisst og vurdere sin egen rolle og deltakelse i barnas lek. Man skal ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Aktive voksne vil gjennom egen kropp og mimikk og eget stemmeleie lett kunne gi toddlere kroppslige og motoriske utfordringer (Osnes et al, 2017, s. 84). Vindvik (2018) skriver at voksne som er aktivt deltakende i naturen, vil kunne påvirke barna i stor grad. Det refereres videre til forsker Kathrine Bjørgen som har gjort studier som viser at voksne og barn påvirker og utvikler hverandre i fysisk lek. Personalets kompetanse og nærvær med barna har stor betydning for barns bevegelsesglede. Funnene i studien relaterer til betingelser som skaper høyt nivå av trivsel og involvering i fysisk lek hos 3-5 åringer i utemiljø. Funnene viser videre til at barns individuelle ressurser, egenskaper og funksjoner ved landskaper og steder hvor det lekes, sosiale betingelser og personalets rolle er sentrale forklaringer (Bjørgen, 2017, s. 93-94). Dersom man som voksen ikke er fullt deltakende, vil barna fort legge merke til dette, og kvaliteten på leken kan reduseres (Osnes et al., 2017, s. 43).

Öhman (2012, s. 19) skriver at de voksne skal fungere som aktive og engasjerte ledsagere i barns lek. Hun legger vekt på hvor viktig det er for voksne å bygge relasjon med barna for å skape trygghet. Utfordringen for de voksne vil være å vite hvilken rolle en skal innta i barns lek (Öhman, 2012, s. 239). James Christie og Francis Wardle, referert i Öhman (2012, s. 44-245), beskriver fire ulike roller den voksne kan velge i tilnærming til barns lek. De fire rollene er observatør, rekvisitør, medlekende og lekeleder. Som observatør plasserer den voksne seg i nærheten og betrakter leken. Rekvisitøren hjelper barna med å forberede leken, men er ikke deltakende i selve leken. Dersom den voksne er medlekende, deltar den voksne i leken, gjerne som en birolle, mens en følger med på lekens handling og rytme. Som lekeleder engasjerer den voksne seg aktivt, men tar bevisste grep for å forlenge leken.

2.2 Naturen som læringsarena

Læring kan henvises til Deweys begrep, «learning by doing» referert i Sommer (2014, s. 123). Barnet betraktes her som et aktivt subjekt, hvor læring skjer gjennom deltakelse og

samhandling i barnehagens varierte hverdag. Her vil vi støtte oss til forståelse av læring, hvor læring foregår med hele kroppen og potensielt i alle situasjoner.

Gjennom barns utvikling ser man flere viktige faktorer som gjenspeiles i naturen som læringsarena. I naturen stimuleres alle sanser, og barna får mange førstehåndserfaringer. Førstehåndserfaringer er egne opplevelser og erfaringer barna kan lære av, som for eksempel smaken av gaukesyre, lukten av rødkløver og opplevelsen av å følge med på en fuglekasse. Gjennom de forskjellige årstidene sørger man for stadig nye og varierte opplevelser og utfordringer (Langholm et al., 2018, s. 54). Om man ser naturen som læringsarena i en større helhet, er dette bare en brøkdel av det naturen inviterer til.

Vindvik (2018) skriver i innlegget *Naturen som lek- og læringsarena* at naturen er en fantastisk arena for å øve opp evnen til å finne løsninger og kunne ta vare på seg selv. Barn som må konsentrere seg for å klatre opp i et tre uten å falle ned lærer seg å vurdere risiko, ta vare på seg selv og finne løsninger. Dette skjer samtidig som at barnet får motoriske og fysiske utfordringer og ferdigheter. Samtidig refererer Vindvik (2018) til svenske undersøkelser som viser at ved å bruke mye tid i varierte omgivelser slik som naturen tilbyr, påvirkes også barns evne til å løse konflikter og ta hensyn til hverandre for å videre utvikle god sosial kompetanse.

Langholm (2018, s. 58) henviser til forskning fra andre land som mener å vise at barn som er i naturen, forbedrer kognitive evner som oppmerksomhet, logisk tenking og observasjon (Pyle, 2002), og de er mindre utsatt for stress (Wells & Evans, 2003). Alle fagområdene kan tilnærmes utendørs, og matematikk læres gjerne i naturen. Naturfag og matematikk integreres i naturen fordi fagene har mye til felles: systematisering, form, antall og rekkefølger. Naturen er en selvfølgelig arena for alle kunsthagene, og for utvikling av vennskap og sosial kompetanse (Langholm et al., 2018, s. 58).

Naturen er også en utmerket arena for språkutvikling og begreplæring. Barn med annet morsmål enn norsk trenger gjerne styrkende språkstimuleringstiltak i tillegg til selve opplevelsen. I tillegg vil nye erfaringer og opplevelser bidra til at begreper nyanseres (Langholm et al, 2018, s. 55). Som barnehagelærer skal man først og fremst tilrettelegge for et pedagogisk miljø som er attraktivt og utfordrende, og som inviterer barna til variert og lystbetont fysisk aktivitet. Et godt bevegelsesmiljø har ikke bare motoriske fordeler, men er

også gode for språklig kommunikasjon og samhandling, samt læring generelt (Moser, 2016, s. 147).

2.2.1 Motorisk utvikling

Haywood (1993) referert i Sigmundsson & Pedersen (2002, s. 15) definerer motorisk utvikling slik: «Den sekvensielle, kontinuerlige, aldersrelaterte prosessen hvor et individ avanserer fra enkle bevegelser til kompliserte motoriske ferdigheter».

Motorikk betegner ulike prosesser og funksjoner som har med styring og kontroll av kroppsholdning og bevegelse å gjøre (Moser, 2016, s. 128). Vi kan også si at motorikk er prosesser og funksjoner ved styring og kontroll av kroppens holdning og bevegelser (Sigmundsson & Pedersen, 2000, s. 13). Innenfor motoriske ferdigheter har vi grov- og finmotorikk. Grovmotorikk defineres vanligvis som bevegelser som utføres av store muskelgrupper, og som krever mindre grad av presisjon enn finmotorikk. Eksempel kan være å gå, løpe og hoppe (Osnes et al., 2017, s. 119). Dette kan være bevegelser man ofte benytter utendørs og i naturen.

Naturen gir barn muligheten til å gripe, kaste, bruke et tre til klatring, hoppe ned fra, krabbe over, krype under eller gjemme seg. Det er et dynamisk miljø, der barna ser muligheter og tar de i bruk (Fjørtoft, 1999, s. 119). Ingunn Fjørtoft (2000, 2005) referert i Thorbergsen (2012, s. 34) viser til at et naturlig terreng med ulike typer utfordringer vil gi barn trening som deretter vil øke barns motoriske ferdigheter. I naturen ligger objekter og terreng til rette for at barnet kan ta det i bruk. Det er slike miljø barna synes å være innbydende til lek, og barnet vil automatisk ta i bruk kroppen for å trene på de motoriske ferdighetene. Over tid vil barna bli dyktigere på de ferdighetene terrenget tilbyr, et tre kan invitere til klatring og en stein vil være tilgjengelig å balansere på (Thorbergsen, 2012, s. 34).

Lysklett (2013 s. 139) skriver at barn må få muligheten til å bruke sin energi ute i frisk luft. En studie fra Trøndelag viser at barna fra naturbarnehagen har bedre motorisk utvikling enn de andre fra tradisjonell barnehage, og det finnes flere tilsvarende og lignende resultater (Lysklett, 2013, s. 143). Ifølge Lars Maanum (2010, s. 39-40) burde naturen stå sentralt i barnehagen som en mestringsarena. Dette gjelder ikke bare i sammenheng med mestring av egen kropp, men også muligheten for mestring av lek og sosialt samspill.

2.3 Friluftsliv i barnehagen

Meld. St. 18 definerer begrepet friluftsliv som:

Opphold og fysisk aktivitet i friluft på fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelser. Helseeffekten i friluftsliv og den kilden friluftsliv er til miljøengasjement, personlig utvikling, velvære og livskvalitet, bygger på samhandling mellom naturopplevelse og fysisk aktivitet (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 10).

Friluftsliv legger stor vekt på egenverdien ved opphold og aktivitet i natur. Friluftsliv handler om barns lek i natur og om konkrete og spontane erfaringer (Neegaard, 2013, s. 78). Lek er en naturlig inngangsport til friluftslivet. Sanseerfaringer, risikolek, nysgjerrighet og stadig nye oppdagelser står sentralt. I et rikt terreng med et mangfold av innbydelser, åpner opp for at barna finner muligheter for lek og til å skape sine egne steder'. Friluftslivet har en verdi for barna i form av opplevelser, mestringfølelse, inntrykk, utforskning og det slitsomme ved å være på tur. Aktivt og engasjert arbeid med friluftsliv i barnehagen kan bidra positivt i barns dannelsingsprosess, den motoriske utviklingen og barns ønske om å ta vare på naturen hvor helsegevinsten er åpenbar (Neegaard, 2019).

Friluftslivet har flere kvaliteter hvor to motpoler som står sentralt er spenning og ro. Friluftslivet består i stor grad av å kjenne på kontraster, og friluftsliv for barn handler om øyeblikk hvor barnet er oppslukt i en aktivitet eller en opplevelse. Sanseopplevelser og førstehåndserfaringer står sentralt i barns friluftsliv og gir erfaringer med kontraster i barnet og relasjonen til miljøet (Neegaard, 2013, s. 20).

I et rolig friluftsliv handler det om aktiviteter og lek preget av ro og konsentrasjon som krever lite utstyr og kompetanse. Det er viktig at et barn i det rolige friluftsliv får tid og sted til å konsentrere seg om det som er oppdaget. Det er stor nytteverdi i øyeblikk hvor barna kan få gå i sitt eget tempo, plukke bær og leke med pinner. De øyeblikkene må barnehagelæreren sørge for å gi rom til (Neegard, 2013, s. 22). Det spennende friluftslivet står i kontrast til det rolige friluftslivet hvor spenning, utfordring og mestring er sentrale elementer. I det spennende friluftslivet møter barn sport og idrett i kombinasjon med friluftsliv.

Barnehagelæreren legger opp aktiviteter som klatring, skilek eller bekkevandring ut ifra barnas forutsetninger og ferdigheter. Barns frie lek står sentralt og inneholder elementer av

spenning og risiko, som for eksempel å balansere på stokker, klatre i trær eller skli på baken ned en bratt skrent. Her er det fritt frem, og barna lager egne regler og finner egne utfordringer i den viltre og risikopreget leken som skapes i naturen (Neegaard, 2013, s. 22).

2.3.1 Affordance

For å forstå barns måter å ta i bruk ulike områder, kan vi se på begrepet *affordances*. Ifølge James Gibson (1979) beskriver begrepet *affordances* den funksjonen et element i landskapet kan tilby individet. *Affordances* er hva barnet ser av ulike muligheter og funksjon i miljøet, hva barnet tiltrekkes av, og hva naturen har å tilby. Hva hvert barn ser av muligheter er avhengig av barnets unike erfaringsgrunnlag og fysiske, mentale og følelsesmessige utgangspunkt (Neegaard, 2013, s. 23). Når barna er ute i skogen, ligger ikke invitasjonen hos barnet eller de store trærne å klatre i, men relasjonen mellom dem. Barnet oppfatter kvalitetene ved trærne, om de er høye eller lave, avstanden mellom grenene, og kobler det opp mot egne ferdigheter som styrke, motoriske ferdigheter og psyke (Osnes et al., 2017, s. 170).

Det er nødvendig at barnehagelæreren sørger for at alle barn får en utfordring tilpasset sitt nivå, og at de blir utfordret etter deres individuelle behov. Når barn får tid og rom til å finne sin egen ro vil det være lettere å få en tilknytning til stedet og se mulighetene området har å tilby. Barn tiltrekkes i stor grad mot utfordringer og risiko, og barn vil individuelt tolke innbydelser fra miljøet på bakgrunn av utfordringer som appellerer mot dem. Valg av naturområde og en bevissthet rundt områdets kvaliteter har mye å si for hvor attraktivt området vil være for barna (Neegaard, 2013, s. 80).

2.3.2 Personalets rolle i natur og friluftsliv

Som barnehagelærer bruker man den faglige, pedagogiske og etiske kompetansen for å legge til rette for at barnegruppa og det enkelte barnet er trygt. Samtidig skal du se barnas individuelle styrker og behov, og sørge for at de opplever mestringsfølelse. En barnehagelærer skal legge til rette for at barna møter utfordringer, og som videre bidrar til deres allsidige utvikling (Utdanningsforbundet, 2021)

Voksne som har kunnskaper om naturen og det nærområdet turen går til, kan vise barna fenomener som barnet kanskje ikke selv oppdager. Noen voksne hevder selv at de lettere så det barna var opptatt av da de selv fikk mer kunnskap om naturen. Ved å ha mer kunnskap om naturen er det mulig å føre lengre og mer meningsfulle samtaler med barn på tur. Barns tanker

utfordres, og kunnskap utvikles. En voksen som vet noe om for eksempel maur, vil også med stor sannsynlighet være mer engasjert når barnet begynner å spørre om maur (Langholm et al., 2018, s. 56). I studien til Bjørgen (2017, s. 88) skrives det at personalets erfaringer gav bevissthet om at naturelementer bidrar til overraskelser, nysgjerrighet og utfordringer som skaper impulser og motiverer for handlinger til fysisk lek. Personalet reflekterte over at både vennene, personalet og fysiske funksjoner og egenskaper ved utemiljøet er av betydning for barns inspirasjon, glede og involvering i fysisk lek.

I møte med naturen vil barna kunne oppleve undring og nysgjerrighet i større grad enn bak porten i barnehagen. Amundsen (2013, s. 191) skriver at det å kunne imøtekomme barns undring og tanker handler om at man gjennom spontane undringssamtaler som pedagog evner å gripe barns undring i øyeblikket gjennom en lydhør lytting til barns undringspråk, og selv stiller seg i det åpne. Det som kreves av ansatte i barnehagen i møte med barns undring er lydhør lytting, en utpreget vilje til å stå barnet nært å gå i dialoger med barnet basert på barnets erfaringer (Amundsen, 2013, s. 184). Ved at pedagogen demonstrerer sin egen nysgjerrighet og undrer seg, vil være med på å åpne for mange muligheter til å gå inn i barnas verden. Da kan fantasien bli holdt levende og historier komme til live, bli delt og fortalt i fellesskap i barnehagen (Griffiths, 2014, s. 127).

Ifølge Langholm (2018) vil det å ha kunnskap om små eller større elementer i naturen kunne formidle læring, og samtidig overføres til barna som videre vil danne interesse. En medlærende voksen er verdifull for opplevelsen og læringen. Som voksen vil man ha et ansvar for å kunne engasjere og interessere barna. Langholm (2018) referer videre til at det vil være viktig å følge opp barnets interesse om man selv har lite kunnskap. Om den voksne over tid ikke svarer fornuftig på det barnet spør om, kan barnet slutte å spørre. Både mobiltelefoner og bøker kan være til hjelp når man er utenfor barnehagen og barna ønsker svar. På en annen side kan faktasvar sette en stopper for samtalen. Hvis barnehagelæreren stiller åpne spørsmål og utvider samtalen, varer samtalen lenger og læringsutbytte blir større (Langholm et al., 2018, s. 57).

Personalet må samtidig legge til rette for at de stille og mer tilbakeholdne barna også får sjansen til å bli nysgjerrige, til å undersøke og dermed lære. Små grupper satt sammen med litt omtanke vil gi langt bedre vilkår enn en hel avdeling samlet. Barn som undrer, stiller spørsmål, blir utfordret og opplever mestring blir motivert til å lære mer (Langholm et al., 2018, s. 57).

2.4 Personalets holdninger og verdier

I løpet av barnehagehverdagen observerer og kopierer barna de voksne i alt de gjør. De voksne er rollemodeller for barna da det inngår i jobben. Bevisste holdninger, verdier og positive eller negative erfaringer vil alltid følge den enkelte av oss og påvirke atferden vår (Madland, 2013, s. 24).

Bolstad, Røyer & Paulsen (2020) definerer holdninger slik:

«En holdning er en mening, oppfatning eller en innstilling en person har, og som gjerne sitter dypere enn en mening. En mening kan lett endres, men den henger som regel sammen med de holdningene vi har».

Ifølge Madland (2013) dannes og utvikles holdninger i samspill med de menneskene vi har rundt oss til enhver tid, og de påvirkes av erfaringene våre. For å endre holdninger må man først bli klar over hvilke holdninger man faktisk har. Positive holdninger vil være med på å skape et godt miljø på arbeidsplassen, og i barnehagen vil disse holdningene påvirke både kollegaer og barna. På motsatt side vil negative holdninger sannsynligvis påvirke negativt, som kan skape konflikter og irritasjoner. Madland (2013) refererer til Kjersti Børsum (2012) som er opptatt av viktigheten av at vi gjør oss kjent med egen atferd og de konsekvensene denne atferden har. Børsum (2012) hevder at det er viktig å kjenne seg selv og vite hvilke holdninger som styrker enkeltes atferd i møte med hverandre (Madland, 2013, s. 30).

Bak holdningene våre ligger verdiene. Tranøy (1998: 32) referert i Madland (2013, s. 31) definerer en verdi slik:

«En verdi er noe vi er interessert i og som vi setter pris på og verdsetter. En verdi er noe som er grunnleggende verdifullt for et menneske. Verdier handler om godt og vondt».

Verdiene våre sier noe om hva vi mener er rett og galt og handler ut ifra det. Konsekvenser og nye erfaringer kan skape nye verdier. Ved å gjøre oss kjent med egne og andres verdier, kan vi rette et kritisk blikk på hvorfor vi gjør som vi gjør. Ved å ha en god og åpen dialog med personalet, kan alle på teamet arbeide mot en praksis basert på verdier og holdninger som alle

har et eierforhold til. Alle skal reflektere over egen og felles praksis da alle er ulike, men som jobber mot felles mål (Madland, 2013, s. 40).

2.4.1 Barns medvirkning

Medvirkning er et begrep som brukes i flere forskjellige nyanser. Når man søker på begrepet i Norsk synonymordbok kommer følgende opp under medvirkning: *Assistere, bidra, delta, gjøre sitt, ha en finger med, hjelpe, influere, spille inn, spille en rolle* (Norske Synonymer blå ordbok, 2002). Ut ifra synonymene er det å være deltakende en utpekende faktor. Dette kan videre bety at man gjennom medvirkning kan oppleve å være en del av et større felleskap (KD, Bae, 2006, s. 8).

Det er lovfestet gjennom barnehageloven (2005, § 3) at barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning. Dette ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna får gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av det som skjer utover i barnehagehverdagen. *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* er en forskrift til barnehageloven og gir retningslinjer for hvordan barns medvirkning skal forstås i barnehagen. Rammeplanen legger særlig vekt på retten til å bli hørt og sett, også for de yngste selv om de kommuniserer på andre måter enn det verbale (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Berit Bae (KD, 2006) skriver i temaheftet om barns medvirkning at det er nødvendig å gi rom både i fysisk og psykisk forstand. Dette for å uttrykke seg og handle sammen med andre barn og voksne. Et bevisst forhold til ulikheter i barnegruppen er en viktig forutsetning for å kunne ivareta alle barns rett til medvirkning. I en barnegruppe vil det alltid være enkelte man legger mer merke til, mens andre blir mindre synlige (KD, Bae, 2006, s. 8). Barn er gitt en rettighet til medvirkning uavhengig av alder, og det er opp til personalet å arbeide med å muliggjøre barns medvirkning i barnehagens innhold og felleskap (Jansen, 2013, s. 30)

3.0 Metode

Aubert (1985, s. 196) i Dalland (2020, s. 54) definerer metode som en framgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet hører med i arsenalet av metoder. I dette kapittelet fokuserer vi på valg av metode, hvordan vi har brukt metoden og videre refleksjon av feilkilder og etiske hensyn.

3.1 Valg av metode

Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan en samfunnsforsker går frem for å undersøke sosiale fenomener. I en samfunnsvitenskapelig metode er studiefeltet mennesker, og vi benytter oss av kommunikasjon for å skaffe oss den informasjonen vi ønsker. Det finnes to forskjellige metoder, en kvantitativ og en kvalitativ metode (Christoffersen et al., 2016, s. 27).

Vi trenger ulike metoder både til å få frem ny kunnskap og til å etterprøve i hvilken grad påstander er sanne, gyldige eller holdbare. Begrunnelsen for å velge én bestemt metode er at vi mener at akkurat den metoden egner seg best til å belyse spørsmålet eller problemstillingen på en best mulig måte (Dalland, 2020, s. 53). Ved valg av metode var vi avhengig av å drøfte både kvalitativ og kvantitativ metode før oppstart, og hvilken av de som samsvarte best med problemstillingen, våre personligheter og det målet vi ønsket å nå. Det er viktig å innhente forhåndskunnskap om temaet man har valgt, før man velger metode for et bachelorprosjekt referer Kvale & Brinkmann til i Bergsland og Jæger (2014). Videre skriver Bergsland og Jæger (2014, s. 66) at det er grunnleggende å klargjøre formålet med prosjektet, og avgjøre hvilken innsamlingsmetode som skal benyttes for å anskaffe den ønskede informasjonen.

Dette kan gjøres gjennom direkte kontakt i et personlig intervju, via telefon eller indirekte kontakt via spørreskjema (Christoffersen et al., 2016, s. 27). Derav valgte vi å benytte oss av kvalitativ metode gjennom intervju. Metoden er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke, og hjelper oss til å samle inn data, det vil si den informasjonen vi trenger i undersøkelsen vår (Dalland, 2020, s. 54).

3.2 Kvalitativ metode

De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måles, i motsetning til de kvantitative metodene som gir data i form av målbare enheter (Dalland, 2020, s. 54). Av den grunn valgte vi kvalitativ metode, da vi så flere muligheter til å innhente erfaringer og viktig kunnskap.

Vår begrunnelse for valg av kvalitativ metode som datainnsamling er at vi selv opplever det som en mer eksakt metode i henhold til vår problemstilling. Ved bruk av kvalitativ metode ønsket vi å få et nyansert bilde av det problemstillingen fokuserer på, og oppdaterte tanker og meninger fra dagens barnehagelærere. Problemstillingen i vår bacheloroppgave fokuserer på

personalets holdninger og deltakelse, og hvordan de kan påvirke barns lek og utvikling i natur og friluftsliv.

Med kvalitativ menes det at intervjuet tar sikte på å få frem nyanserte beskrivelser av den situasjonen som intervjupersonen befinner seg i. Det er presisjonen i beskrivelsene og fortolkningen av hva innholdet betyr som er det kvalitative intervjuets styrke. For at beskrivelsene skal bli dekkende, er det ofte nødvendig å stille utfyllende spørsmål. Det betyr at du må følge godt med på det som blir sagt, slik at intervjupersonen utfordres til å gi en best mulig dekkende beskrivelse (Dalland, 2020, s. 72)

3.2.1 Intervju som metode

Ifølge Dalland (2020, s. 81) refererer man til et intervju som et møte mellom mennesker. Både den som skal intervjues, og intervjueren har forventninger til dette møtet. Det kvalitative intervju forsøker å forstå verden sett fra intervjupersonens side. Målet med samtalen er ikke å bare utveksle synspunkter om temaet, men å skape mening og forståelse som igjen fører til kunnskap. Forskningsintervjuet utfordrer vår samtaleferdighet, og krever at vi forbereder oss godt og er lydhør overfor intervjupersonen (Kvale & Brinkman, 2015, s. 20).

Vi har valgt å ta i bruk semistrukturert intervju da denne typen intervju best beskrives som en samtale mellom forsker og informanter, der gangen i samtalen er styrt av forskeren (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Ved semistrukturert intervju var det på forhånd viktig å danne seg en helhet av hva vi ønsket å få svar på, samtidig at vi var godt forberedt. Vi hadde på forhånd satt opp en intervjuguide (vedlegg 2) som ville gi oss et strukturert, men samtidig åpent intervju med muligheter for oppfølgingsspørsmål. Samspillet mellom den som blir intervjuet og den som intervjuer er grunnlaget for et godt intervju (Dalland, 2020, s. 65)

3.3 Utforming av intervjuguide

Intervjuguiden skal i utgangspunkt lede deg gjennom intervjuet. Det er samtaleformen, det å skape kunnskap gjennom intervjuprosessen, som kjennetegner det kvalitative intervjuet. Når man skal utarbeide en intervjuguide vil man samtidig forberede seg faglig og mentalt til å møte intervjupersonen (Dalland, 2020, s. 82). Det er viktig å tenke godt gjennom *hva* man skal spørre om, og *hvordan* spørsmålene skal formuleres (Larsen, 2017, s. 101). Ved å redegjøre for de ulike temaene vi skulle belyse i oppgaven vår, hadde vi på forhånd en

oversikt over hvordan vi ønsket å utforme intervjuguiden. Intervjuguiden lages med utgangspunkt i problemstillingen og tema som skal belyses (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71).

I intervjuguiden var det flere forskjellige temaer som står sentralt i vår bacheloroppgave. Som innledning startet vi med bakgrunnsspørsmål og fulgte tett opp med aktuelle temaer fra oppgaven som videre hadde oppfølgingsspørsmål. Vi fokuserte på informantens holdninger og verdier som var viktig å belyse gjennom spørsmål om naturen som læringsarena, voksenrollen og teamarbeid. Dette er flere tema som er gjennomgående i oppgaven. Vi fokuserte på å la informantene utdype egne tanker og erfaringer gjennom de ulike spørsmålene, og la derfor til rette for oppfølgingsspørsmål som omhandlet tematikken i intervjuguiden.

3.4 Valg av informanter

I kvalitative metoder er ikke statistisk generalisering et mål, og vi kan benytte ikke-sannsynlighetsutvelging når man bestemmer hvem som skal delta i undersøkelsen. Da er ikke informantene tilfeldig utvalgt (Larsen, 2017, s. 89). I vår oppgave hadde vi behov for ulike menneskers synspunkt, erfaringer og holdninger for å besvare problemstillingen vår. Vi ønsket å velge informanter som alle hadde samme utdanningsbakgrunn. På grunnlag av det har vi valgt skjønsmessig utvelging der informantene velges ut ifra kriterier (Larsen, 2017, s. 90).

Ut ifra disse kriteriene har vi intervjuet fire pedagogiske ledere i både friluft- og tradisjonelle barnehager som både var kjente og ukjente for oss. Et av kriteriene for valg av informanter var at de skulle jobbe med ulike aldersgrupper. To av informantene jobber i dag på småbarnsavdeling, mens de andre to jobber på avdeling med barn fra 3-6 år. Informantene var et utvalg av mannlige og kvinnelige pedagogiske ledere. Informantene vi etterspurte og ønsket å intervju hadde interesse om å delta. De fikk tilsendt samtykkeskjema (vedlegg 1) som skulle gjennomgås og signeres.

Begrunnelsen for hvorfor vi valgte å intervju pedagogiske ledere er fordi de sitter med det overordnede ansvaret på en avdeling. En pedagogisk leder har ansvaret for sitt team, og skal kunne reflektere over sin egen og teamets praksis.

3.5 Gjennomføring av intervju

På grunn av covid-19 situasjonen ble tre av intervjuene utført digitalt over zoom, og det fjerde ved fysisk oppmøte. Alle tre var deltakende i de digitale intervjuene, og vi hadde på forhånd bestemt hvem som skulle utspørre informanten. I sammenheng med det fysiske intervjuet bestemte vi oss for å være to. Vi reflekterte rundt at det ikke var nødvendig med mer enn to personer sammen med informanten, og vi så muligheten til en naturlig samtale da det for informanten bare var to å forholde seg til i rommet. Ved bruk av lydopptak kunne vi gå tilbake til intervjuet for å lytte, og presisere mer nøyaktige svar til transkribering og analyse. Bearbeidingen går ut på å transkribere til tekst, og lydopptakene sikrer at man har fått med seg alt informanten har sagt (Larsen, 2017, s. 110). Før intervjuene hadde hver informant fått tilsendt samtykkeskjema. Det ble også informert om bruk av digitale hjelpemidler som mobiltelefoner for å ta i bruk lydopptak under intervjuene.

3.6 Metodekritikk

Da vi bestemte oss for hvilke variabler vi ønsket å trekke inn i undersøkelsen, var det to ting som var svært viktig å ta hensyn til, og det var å sikre høy grad av validitet og reliabilitet. Validitet handler om gyldighet og relevans. I kvalitative studier kan vi forenklet si at validitet handler om at vi måler det vi faktisk skal måle (Larsen, 2017, s. 45). Videre skriver Larsen (2017) om reliabilitet som handler om pålitelighet og nøyaktighet. Det defineres i Grønmo (2016, s. 242) i Larsen (2017, s. 47) som graden av samsvar mellom ulike innsamlinger av data om samme fenomen basert på samme undersøkelsesopplegg.

Uavhengig av metodevalg vil det uansett være både fordeler og ulemper. Fordelene med kvalitativ metode og semistrukturert intervju vil være at det er lettere å dra paralleller og sammenligne svarene mellom informantene. Det er ingen emner som blir oversett da vi på forhånd har utformet en detaljert intervjuguide. De som blir intervjuet vil ikke bli hemmet av fastlagte svar, men har mulighet til å gå i dybden og uttrykke seg på eget initiativ. Ulempene med denne type metode er at det blir mindre fleksibilitet for den som intervjuer. Dette på grunn av at vi ikke kan ha for mange spørsmål. Formuleringen av spørsmålene kan også virke begrensende på informasjonstilfanget ved at vi ikke får ønsket svar i sammenheng med måten spørsmålene ble formulert på (Langdridge, 2019, s. 56).

Da vi reflekterte over hvor mange informanter vi ville intervjuer, ble vi enige om 4-6 respondenter. Dette på grunnlag av uvissheten om hvor reflekterte og utfyllende svar hver

informant ville gi. Etter det fjerde intervjuet hadde vi innhentet en del data og fire gode intervjuer som alle var utfyllende, og vi ble enige om å ikke intervju flere. Ulempen med få informanter kan være dersom noen av informantene trekker sitt intervju, som videre kan gå utover analysen vår. Vi erfarte i ettertid at vi gjerne ønsket flere svar og bygge på noen av temaene i undersøkelsen vår. I ettertid av intervjuene sendte vi ut en mail til informantene om de hadde mulighet til å besvare noen spørsmål (vedlegg 3). Dette hadde flertallet av informantene mulighet til, og vi fikk da et skriv med utfyllende svar ovenfor spørsmålene vi sendte.

Vi valgte å ikke gi intervjuguiden på forhånd av de muntlige intervjuene. Dette tatt i betraktning av at vi ønsket å høre deres refleksjoner ut ifra hva de tenkte i øyeblikket. I etterkant av intervjuene har vi reflektert over at det kan både være fordeler og ulemper ved å ikke sende ut intervjuguiden i forkant av intervjuene. Fordelen med å gi ut intervjuguiden i forkant kan være at informantene får tid til å reflektere over egen praksis og gi oss mer utfyllende svar. Ulempen derimot kan være at respondenten ikke avgir ærlige svar, men svar basert på hvordan de ønsker å håndtere de ulike situasjonene. De kan på forhånd ha diskutert med andre ansatte i barnehagen, og fått innspill fra dem. Målet var å få utfyllende og ærlige svar i intervjuet. Vi argumenterte for at den beste måten å utføre intervjuene på var å gjennomgå intervjuguiden punktvis med informant. Ulempen med dette var at det i øyeblikket kunne være utfordrende å besvare spørsmålet, og betenkningstiden ble i noen situasjoner lenger. Alle informantene gav reflekterte og utfyllende svar, og kom med eksempler fra egen praksis som styrket troverdigheten.

3.7 Etiske hensyn

Dalland (2020, s. 167) skriver at etiske hensyn handler om mer enn å følge regler. Gjennom de ulike forskningsmetodene er man avhengig av at mennesker er villige til å delta. For å få informanter og den kunnskapen vi ønsker, er vi avhengig av tillitt. På forhånd av intervjuene meldte vi inn prosjektet til NSD på grunnlag av behandling av personopplysninger gjennom lydopptak. Ved godkjent søknad ble ett samtykkeskjema sendt ut til informantene som deretter måtte signeres. Samtykkeskjemaet la frem deres rettigheter og hvordan vi i ettertid skulle behandle og benytte oss av personopplysningene. Da vi skulle transkribere intervjuene hadde vi et låst dokument der vi oppholdt informantenes personlige opplysninger.

4.0 Resultat og drøfting

I dette kapittelet skal vi drøfte og presentere resultatene sett i sammenheng med teori i kapittel 2.0.

4.1 Personalets holdninger

Alle informantene har lik oppfatning om hvordan holdninger kan påvirke barnehagehverdagen. I2 forteller at personalets holdninger kan påvirke arbeidet på avdelingen i alle mulige retninger etter hvilke holdninger man har. Dette støtter Madland (2013, s. 24) da hun skriver at bevisste holdninger, positive og negative erfaringer alltid vil følge den enkelte av oss og påvirke atferden vår. Om man har en god eller dårlig dag, vil dette ofte smitte over på avdelingen. I3 legger til at holdninger har mye å si for humør, motivasjon og det å gi hverandre tilbakemeldinger.

«Vi er vårt viktigste verktøy på godt og vondt, så det er viktig at vi har det bra på jobb. Å være trygg på kollegaer og spille hverandre gode vil hjelpe på å ha et godt samarbeid, både for å gi beskjed og ta imot beskjed».

Ifølge Madland (2013, s. 30) utvikles og dannes holdninger i samspill med de menneskene vi har rundt oss til enhver tid, og de påvirkes av erfaringene våre. Dette går igjen da alle informantene nevner at holdningene man kommer med på jobb, vil smitte over på de andre på avdelingen. I2 og I4 understreker hvor viktig kommunikasjon er, og at dersom vi ikke kommuniserer godt nok kan det gå utover barna. Positive holdninger vil være med på å skape et godt arbeidsmiljø både for teamet og barna, hvor negative holdninger vil gjøre det motsatte. Informantene gjentar seg selv flere ganger over hvor viktig det er å reflektere over sine egne holdninger.

I et team vil ikke alle være enige om alt da verdiene vil variere fra person til person. Verdiene våre sier noe om hva vi mener er rett og galt, og handler ut ifra det. I1 forteller det Madland (2013) understreker, at hos dem har de en kultur på jobb hvor alle skal få komme med sin mening hvor de kan være enige om å være uenig. Sammen finner de en felles måte å arbeide på. Det er viktig at alle reflekterer over egen og felles praksis da alle er ulike. I4 legger til at det ikke vil være en fasit på hvordan man skal være, det må man som team finne ut sammen. Ifølge Madland (2013, s. 40) vil konsekvenser og nye erfaringer skape nye verdier. Ved å

gjøre oss kjent med våre og andres verdier, kan vi rette et kritisk blikk på hvorfor vi gjør som vi gjør. Teorien forsterker informantenes uttalelser om hvor viktig det er å være åpen ovenfor hverandres verdier og hvordan man kan lære av hverandre.

«Gruppen vil fungere like godt som den dårligste i rommet. Da hjelper det ikke at alle har en super dag om det er én som ikke har det».

Personalets holdninger og verdier vil ha en stor betydning for barns lek og utvikling i naturen. Ifølge Langholm (2018, s. 57) vil en medlærende voksen være verdifull for opplevelsen og læringen til barna. Som voksen vil man ha et ansvar for å kunne engasjere og interessere barna. Flere av informantene har samme oppfatning om hvordan de voksne skal forholde seg til barns læring og utvikling i naturen. I4 sier at hen selv er opptatt av å være en aktiv voksen som har en tydelig og raus fremtoning og presentasjon knyttet til friluftsliv rundt barn og voksne. Videre forteller I4 at det er viktig å få med seg hele personalet slik at de også kan være med på å fremme barns læring i naturen. I1 legger til at de voksnes holdninger påvirker deres hverdag i stor grad da flere i teamet ikke liker å være ute i vær og vind. Både I2 og I3 nevner at personalets holdninger kan begrense barns utvikling i naturen da de ikke ser nytteverdien.

«Utfordringer hos teamet kan være ulike verdier og holdninger til å være ute, og at man ikke ser nytteverdien og gleden barna har av å utfolde seg i naturen».

4.1.1 Voksenrollen

Responser fra informantene i sammenheng med voksenrollen og de holdningene de selv legger i begrepet, samsvarer med teorien om at en barnehagelærer bruker den faglige, pedagogiske og etiske kompetansen for å legge til rette for at barnegruppen og det enkelte barnet er trygt. I3 sier at det er viktig at man skaper relasjoner med barna og gir de tryggheten de har behov for når de ikke er med sine foreldre eller foresatte. I4 forteller hvor viktig det er å konstant reflektere over sin egen rolle på hva man kan gjøre bedre. I1 legger til at barna speiler seg i de voksne, og at de voksne skal være der for barna. Man skal se barnas individuelle styrker og behov, og de skal få møte utfordringer som vil bidra til deres allsidige utvikling (Utdanningsforbundet, 2021).

«Det er viktig å ikke være for kritisk til seg selv, men hele tiden ha gnisten på hva jeg kan gjøre bedre og søke etter det».

I4 nevner at barnehagen er en sirkel. Dersom foreldrene er trygge på de voksne vil også barna bli trygge på dem. Samtidig vil kollegaer som er trygge på hverandre og har et godt samspill, smitte over på barna som igjen smitter over på foreldrene. I teorien kalles dette for trygghetssirkelen, som er et verktøy man kan bruke for å forstå og møte barns behov. Trygghetssirkelen er en visuell sirkel, hvor de voksne er den trygge og sikre havnen. I1 mener at barna må få lov til å utforske alene, men at de skal være til stede slik at barna har noen å falle tilbake på. Dette understrekes i trygghetssirkelen da barnet kan bevege seg ut fra den trygge havnen, men alltid har mulighet til å vende tilbake når det har behov for det (Powell et al., 2015). I naturen vil man se et ekstra behov for å legge til rette for trygghet. Noen barn vil kjenne seg mer sårbar i naturen da det kan være nytt og overveldende, eller bestå av flere utfordringer. Da vil det være viktig at man i voksenrollen ser barnets behov, og tilrettelegger for trygghet og støtte. Vi har gjennom egne erfaringer observert at barn som i utgangspunktet er trygg i naturen og ønsker å utfordre seg selv, fortsatt trenger en støttende hånd i ulike situasjoner.

«La barna få lov til å utforske alene, men vis at du er til stede slik at de har noen å falle tilbake på».

4.2 Barns medvirkning

Alle informantene har en felles forståelse for hvordan de tilrettelegger for barns medvirkning. Barns rett til medvirkning i barnehagen er lovfestet gjennom barnehageloven (2005, § 3) hvor det står at barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for, og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. I3 og I4 forteller at det er viktig å lytte til barna, vise interesse for hva de er interesserte i og lage opplegg ut ifra det. Man ser og erfarer at barn som får medvirke i sammenheng med turdager eller andre uteaktiviteter, danner en større interesse og glede rundt det å være ute i naturen. Barna får ta del i noe større, og vil kjenne på et eierskap til en del av barnehagehverdagen. Barn som får medvirke i forkant av turer og andre utendørsaktiviteter har vi av egne erfaringer sett får en annen energi. Om barna får være med å gå fremst i rekken på tur og bestemme retning, vil det skape mestringsfølelse og motivere barnet videre til å skape nye opplevelser i naturen.

«Det er viktig å være lydhør for barna og være opptatt av det som rører seg i barnegruppen og hvert enkelt barn».

I Rammeplanen står det at barnehagen skal være bevisst på barns ulike uttrykksformer. Barn som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale, skal ha rett til å gi uttrykk for sine synspunkter på egne vilkår (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). I2 påpeker at det er nødvendig å rette seg etter hva barna uttrykker, og for nonverbale barn handler det om å forstå kroppsspråket deres. Bae (KD, 2006, s. 8) legger særlig vekt på det å ha et bevisst forhold til ulikheter i barnegruppen er en viktig forutsetning for å kunne ivareta barns rett til medvirkning. I en barnegruppe vil det alltid være enkelte barn man legger mer merke til, mens andre blir mindre synlige. Her er det de voksnes ansvar at alle barn blir sett og hørt ut ifra deres forutsetninger.

«Noen ganger spør vi ikke barna, men vi vet hvor de liker å gå, og da blir de med på å medvirke uten at de har sagt det høyt».

For å arbeide strukturert mot en felles forståelse innen barns medvirkning, handler det om grunnleggende holdninger og hele tiden se barna. I2 understreker at personalet ofte snakker om barna på avdelingsmøter, hvordan barnegruppen er, observasjoner de har gjort seg og hva barna er interesserte i. I3 legger til at en person ikke vil få med seg alt, og vi er avhengig av deling av observasjoner på tvers av personalet.

«Det er fullt mulig å overstyre planer for å legge til rette for barns medvirkning».

4.3 Naturen som læringsarena

I1 forteller at de prøver å ta i bruk naturen minst en gang i uken, mens I3 sier at de prøver å få til en tur nesten hver dag. I3 legger til at det kan være vanskelig på møtedager, men at man likevel prøver å få til korte perioder utenfor barnehagens områder. Her ser man differanser i forhold til hvilken barnehage og fokusområde man utøver i. Både I2 og I4 sier at for de yngste barna blir uteområdet viktig for at barna skal bli mer kjent med utelivet, området og tilvenne seg bruk av ulendt terreng. De yngste barna vil etter hvert som de blir kjent med omgivelsene, klare å bruke naturen bedre. Som barnehagelærer skal man først og fremst tilrettelegge for et

pedagogisk miljø som er attraktivt og utfordrende, og som inviterer barna til variert og lystbetont fysisk aktivitet (Moser, 2016, s. 147).

«På de plassene vi kommer til ser vi etter muligheter for å lage noe, for eksempel bålgruve, venedisser eller sette opp tak om det er mye regn. Om barna vil leke og klatre i trær, har vi et område for det. Vil barna se på utsikt, har vi et annet område for det. Det handler om hvilke mål en setter for turen. Vi er opptatt av å se muligheter for å utvikle områdene vi har».

Læring i naturen blir mer spontan forteller I1, men har også en bevisst holdning til at de kan bli flinkere til å bruke naturen. Informanten forteller videre at de ser muligheten for å lære i naturen, og referer rundt eksempelet å bruke pinner som bokstaver i møte med tema om bokstaver. I motsetning til I1, forteller I2 og I3 at barna får ta i bruk naturen som læringsarena ved å sanse og bruke førstehåndserfaringer. I naturen stimuleres alle sanser, og barna får mange førstehåndserfaringer. I2 sier at barna må få bruke alle sansene når de er ute i naturen, noe de synes er veldig gøy. Førstehåndserfaringer er egne opplevelser og erfaringer barna kan lære av. Gjennom de ulike årstidene sørger man for stadig nye og varierte opplevelser og utfordringer (Langholm, et al., 2018, s. 54).

«Det er viktig å gripe muligheten i det som barna oppdager, og lage gode sanseopplevelser ut ifra barnas interesser».

«Vi kan bli bedre på å se hvilke muligheter naturen byr på».

Informantene har gjennom naturen som læringsarena likestilte verdier og holdninger. Det vektlegges i stor grad hvilke positive sider naturen er med på å fremme, samtidig informerer I1 at det også er utfordringer i sammenheng med å kunne utnytte naturen så mye man ønsker med barnegruppen. Barn møter ofte de gode opplevelsene og mulighetene gjennom å bruke naturen, men kan oppleve motgang fra voksne. Negative holdninger fra personalet påvirker ofte ansatte og barn. Både I2 og I3 forteller at man som ansatt i en friluftsbarnhage bør like å være utendørs, og at det er viktig at teamet delvis forholder seg til like verdier og holdninger for å være ute. Her kan personalet veilede hverandre til å se nytteverdien og gleden barna har av å utfolde seg i naturen.

«Under covid-19 var vi ute på tur hele dagene, og da trodde jeg at flere i teamet ville åpne øyene for naturen. Men det gikk tilbake så fort vi fikk være inne igjen. Det er som oftest de voksne man får motstand av fordi de ikke liker å sitte ute å spise i skogen».

I2, I3 og I4 har like holdninger til at man kan bruke naturen som læringsarena for å la barna oppleve mestring og utfordre seg selv. Barnet betraktes som et aktivt subjekt, hvor læring skjer gjennom deltakelse og samhandling i barnehagens varierte hverdag (Sommer, 2014, s. 123). I2 forteller at det er viktig at barna mestrer det man tar de med på, ellers kan man rive dem ned mer enn vi bygger dem opp. Videre sier I4 at de er flinke til å utfordre barna, men at det også er viktig å se når de har behov for å finne ut av ting selv. Naturen er en fantastisk arena for å øve opp evnen til å finne løsninger og kunne ta vare på seg selv. Ved å bruke mye tid i varierte omgivelser slik som naturen tilbyr, påvirkes også barns evne til å løse konflikter og ta hensyn til hverandre for å videre utvikle god sosial kompetanse. Barn som må konsentrere seg for å klatre opp i et tre uten å falle ned lærer å vurdere risiko, ta vare på seg selv og finne nye løsninger (Vindvik, 2018).

«Det å være nysgjerrig og undre seg sammen med barn er viktig».

Da vi snakket med informantene så vi flere likheter enn ulikheter ved bruk av naturen som læringsarena, mye på grunnlag av hvilken avdeling eller barnehage de arbeider i. I forhold til egne vurderinger og erfaringer i møte med barns utfoldelse i naturen, ser vi gjennom teorien og informantene at man skal fortsette å forholde seg til naturen som en unik læringsarena. Det skal være en arena der barn kan uttrykke, lære, undre og utforske. Naturen byr på mange muligheter, og her er det viktig at personalet kan se det naturen inviterer til sammen med barna. Affordances er hva barna ser av ulike muligheter og funksjon i miljøet, hva barna tiltrekkes av, og hva naturen har å tilby (Neegaard, 2013, s. 23). I4 forteller når de er på tur og barna blir mer interessert i elven, blir målet med turen å stoppe der, istedenfor hvor de egentlig skulle gå. Valg av naturområde og en bevissthet rundt områdets kvaliteter har mye å si for hvor attraktivt område vil være for barna (Neegaard, 2013, s. 80).

4.3.1 Lek

I forhold til lek i naturen forteller både I1 og I3 at barna bruker det de finner til å lage det de vil, bare fantasien setter grenser. Når barna kommer ut i naturen, kommer de til en fantasiverden. I lek innendørs har barna mer å forholde seg til, for eksempel ryddetid.

«Det er ingenting som er fast og ferdig, men du kan bruke det du finner til å lage det du vil. Det er bare fantasien som setter grenser».

Datamaterialene fra informantene kan trekke paralleller til hverandre, og informantene opplever i stor grad lek i naturen som en positiv del av barns utvikling og lekeglede. Når barna skal bruke naturen som lekearena må de bruke egen fantasi og naturmaterialer da de ikke vil finne grunnleggende leker i naturen. Det vil fremme barnas fantasi (Langholm et al, 2018, s. 56). I4 sier at det er stor forskjell på leken i sammenheng med alder. Hos de eldste barna har de mulighet til å komme inn i rollelek, og har evnen til å gjøre en pinne om til en brannslange. Man kan videre støtte opp det informantene sier gjennom barnehagestudien til Stordal, Follo & Pareliussen (2015), referert i artikkelen *Barns lek i natur – i spennet fra selvutfoldelse til kontroll* (2016). Studien viser gjennom leken at barna forholder seg aktivt til naturen og til hverandre.

Barna er opptatt av ulike former for lek de selv er engasjert i: rollelek, fantasilek, fysisk lek. I3 reflekterer rundt at det er mye rollelek ute i naturen, men at man også finner denne form for lek i barnehagen. I forhold til de yngste barna vil man oppleve en annen form for lek, og I4 legger videre til at denne leken handler om å tømme og fylle på ulike gjenstander som for eksempel en bøtte med kongler. De yngste er på tumlestadiet, og krever mer av de voksne til å gi de områder å være i. Barnet er sin kropp, og det er gjennom den barnet blir kjent med seg selv og andre, og at verden får betydning (Osnes et al, 2017, s. 83)

«Barn som ikke leker sammen finner hverandre ofte i skogen fordi de plutselig finner en felles oppmerksomhet».

Da vi snakket med informantene om hvor og hva barna leker i naturen, la alle frem samme oppfatning om at naturen er den plassen med minst organisering, og barna finner på mye selv. Ifølge I2 er barn nysgjerrige, de har ulike sanseopplevelser og utforsker det rundt seg. Barns nysgjerrighet og utforskertrang kan sees i sammenheng med I1 som sier at barn klatrer i trær, opp og ned på steiner og i huler. Ifølge Sandseter (2018, s. 55) søker alle barn etter å bli kjent med sin egen kropps muligheter og begrensninger, og dette må skje gjennom å leke, prøve og erfare.

Både I1, I2 og I3 påpekte at de opplever mindre krangling og konflikter i forhold til barnegruppen ute i naturen. Dette på grunnlag av mer rom og spilleplass, og at man i naturen har mer å dele på. I2 og I3 legger til at man ofte går til kjente steder da barna i flere tilfeller har spesielle leker tilknyttet naturområdet. I3 legger ved at man på tur må være obs på sikkerhetsvurderinger, og passe på at det er trygt der de leker uten å begrense barnas lek. For at barn i barnehagen skal få oppleve risikofylt lek, må personalet ivareta sitt ansvar for at barn skal kunne leke i sikre omgivelser, samtidig som de må gi barna gode muligheter for spenning. Personalet må være bevisst på den påvirkningen de har som begrensende faktor for barns mulighet til å leke i utfordrende miljøer som muliggjør for spenningsfylt lek (Sandseter, 2018, s. 63).

«Etter hvert som de blir kjent med stedet, ser vi at barna finner sine favorittplasser som de kommer tilbake til».

Alle informantene har positive opplevelser i sammenheng med lek i naturen. Dette løfter opp våre egne verdier og erfaringer rundt å la barn utfolde seg i naturen. Ved å dra paralleller mellom lek og natur vil barna kunne oppleve mestring gjennom kropp, bevegelse og ofte samhandling med andre eller objekter. Som informantene nevner i intervjuene opplever man mindre konflikter og bedre samhold når man leker i naturen. Barna får bruke egenskaper de ellers ikke får brukt, og vil kunne mestre, lære og utfordre seg både i lek og sosialt samspill. Denne mestringen og suksessfølelsen vil barn kunne oppleve gjennom kroppslig lek i ulike miljøer (Osnes et al., 2017, s. 22). Det er flere fordeler enn ulemper, og ved å legge fokus på naturens positive sider vil man kunne engasjere både voksne og barn i møte med naturen.

4.3.2 Voksnes deltakelse i lek

Informantene deler mye av den samme oppfatningen gjennom deltakelse i lek, og mener samtidig at man har ulike roller i lek innendørs og utendørs. I1 forteller at man i lek innendørs vil kunne være mer deltakende. Tilstedeværelsen finnes i muligheten for å sitte ned med barna og utøve ulike aktiviteter som å perle eller tegne. I3 sier at leken utendørs er preget av mer kaoslek. Som voksen prøver man å legge til rette for mer rolig lek innendørs, der barna kan finne roen rundt bordet og tegne eller leke med biler på gulvet.

«Man har ulike roller gjennom hele dagen. Ute er man mer en guide som viser vei og er en trygghet for barna. Inne er det mer konstant hva som er der, og da blir de lettere trygg og kjent».

Som teorien tilviser skal de voksne være aktive og engasjerte ledsagere i barns lek (Öhman, 2012, s. 19). Samtidig skal personalet være bevisst og vurdere egen rolle og deltakelse i barns lek (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). I rollen som barnehagelærer vil man ha ulike roller i de fleste sammenhenger. I1 forteller at man som observatør har mulighet til å hjelpe barna inn i leken, og at man som deltakende voksen i lek fokuserer på å delta i leken om barna ønsker å ha hen med. Når man gjennom lek skal belyse ulike roller har man gjennomgående fire roller. I møte med informantene nevnes det i hovedsak rollene observatør, rekvisitør og den medlekende voksne. Gjennom rollen som medlekende voksen forteller I3 at deltakelse i lek kan være å finne løsninger på å hjelpe barna inn i leken. Informanten reflekterer videre rundt at man etter tilvenningsperioder vil oppleve at barna slipper taket, og voksenrollen vil da handle mye om innspill til leken og observere den. Som observatør plasserer den voksne seg i nærheten og betrakter leken. Rekvisitøren hjelper barna med å forberede leken, men er ikke deltakende i selve leken (Christie og Wardle referert i Öhman, 2012, s. 244-245).

«På småbarnsavdelingen er de fleste voksne reflektert over det å være på gulvet, være til stede og tilgjengelig for barna. Mens når vi kommer ut er det lett å glemme, og man står kanskje og snakker med andre kollegaer eller sitter på benken».

Å være deltakende i leken som voksen er også viktig i sammenheng med trygghet. Trygghet i barnehagen er en av de viktigste rammene for barna, og det er akkurat gjennom leken man ofte kan bygge de trygge rammene. Som nevnt vil innendørs lek være preget av mer ro og nærhet fra de voksne. I4 sier at det krever mer av de voksne utendørs, og at man må være et støttende stillas da naturen kan være motorisk krevende, spesielt for de yngste barna. Informanten legger videre til at man i møte med voksenrollen fortsatt er aktiv med barna, men mer bevisst på egen rolle. I2 mener at man må gi barna lekeverktøy og flette inn sosial kompetanse både innendørs og utendørs. Aktive voksne vil gjennom egen kropp og mimikk og eget stemmeleie lett kunne gi toddlere kroppslige og motoriske utfordringer (Osnes et al., 2017, s. 84).

Vi ser en gjennomgående oppfatning av voksenrollen i forhold til deltakelse i lek. Alle informantene reflekterer rundt trygghet og hvor viktig rollen som trygghetsperson er. I intervjuene ser vi også en gjennomgående mening om at man kan utnytte de forskjellige rollene for å fremme barnas lek og sosiale samspill. Informantene vektlegger i størst grad at man i barns lek har muligheten til å fremheve barnas sterke sider, og veilede de i en passende retning. Ved å være tilgjengelig i leken kan man hjelpe barn inn i leken, men også observere barnas interesser og danne tilknytning. Dersom man som voksen ikke er fullt deltakende, vil barna fort legge merke til dette, og kvaliteten på leken kan reduseres (Osnes et al., 2015, s. 43)

4.4 Motorisk utvikling

Den motoriske utviklingen er sentral i barns oppvekst, og er derfor viktig i barnehagen. For å fungere som et aktivt barn er det viktig at man har kontroll og styring over kroppens holdning og bevegelser (Sigmundsson & Pedersen, 2000, s. 13). Informantene sier seg enig i at naturen er en super plass for den motoriske utviklingen til barna. I4 reflekterer rundt alle årene i barnehagen der bruken av naturen har vært viktig for å utfordre og stimulere barns motoriske utvikling. Naturen gir et stort mangfold av utfordringer som man ikke får andre steder. Dette har vi erfart både gjennom praksis og fra egen barndom. Ved å få bekreftet at alle er enige i hvor viktig naturen er for barns utvikling, styrker det vår teori om at barn bør være mer ute i naturen. Vi har gjennom de ulike praksisperiodene på studiet erfart hvordan barn har utviklet seg i samspill med natur og friluftsliv, både motorisk og gjennom egne holdninger. Erfaringene baserer seg på barn som i starten hadde utfordringer motorisk og var umotiverte til å være utendørs. Etter noen måneder hadde de samme barna en genuin lykke i naturen der de motoriske ferdighetene i stor grad var forbedret. Dette har sammenheng med at barnet utvikles gjennom de naturlige prosessene, men også ved at naturen byr på utfordringer som øker barnets ferdigheter og videre vil styrke den motoriske utviklingen.

«Barna blir mer robuste til å takle en ellers travel hverdag».

I naturen ligger objekter og terreng til rette for at barna kan ta det i bruk. I slike miljø vil barna automatisk ta i bruk kroppen for å trene på de motoriske ferdighetene (Thorbergsen, 2012, s. 34). Både I2, I3 og I4 er enige i at naturen kan by på mestringsfølelse og glede for barna da naturen stadig vil by på nye utfordringer. For de yngste barna i barnehagen nevner I2 at de begynner i det små og utvider etter hvert slik at barna får mestringsfølelse og ønsker å

utforske mer. I4 legger til at for de yngste barna er det viktig at de voksne er et støttende stillas da naturen kan være krevende i starten. Osnes et al. (2017, s. 117) skriver at det er flere faktorer som er viktige for at et barn skal få bedre motorikk og kompetanse, men at det uansett er viktig for et barn å praktisere bruken slik at det stadig utvikler motorikken.

«Det finnes ikke en bedre plass enn naturen for å utvikle de motoriske ferdighetene til barna. Der får de tatt i bruk ulendt terreng, trær og steiner, hvor de får bruke alle sansene».

4.5 Friluftsliv i barnehagen

«Det er viktig å tenke over hvorfor vi tar barna med ut i naturen. Er det på barnas premisser, eller er det for at vi er så opptatt av at de skal være ute. Hva er gevinsten?»

I3 forteller at balanse i utfordring og komfort er viktig for å ikke skremme barna. Det kan være lurt å starte rolig med barn som har vært lite i naturen, eller de yngste barna. Friluftsliv legger stor vekt på egenverdien ved opphold og aktivitet i naturen. Friluftsliv handler om barns lek, og om konkrete og spontane erfaringer i naturen (Neegaard, 2013, s.78). Flere av informantene knytter ordet friluftsliv til turer i ulike naturmiljøer og i forskjellig vær. I4 legger til at som profesjonell barnehagelærer er det mer læringsutbytte og faglige tanker knyttet til begrepet.

«Hvordan kan man tilpasse naturen etter utviklingsnivå, og hvordan kan man bruke naturområdet og naturen i en lærings situasjon».

Friluftslivet har flere kvaliteter, og to motpoler som står sentralt er spenning og ro. Det består i stor grad av å kjenne på kontraster, og friluftsliv for barn handler om øyeblikk hvor barnet er oppslukt i en aktivitet eller en opplevelse. I friluftslivet er det viktig at man som barnehagelærer kan balansere mellom spenning og ro for barnet, og være med på å løfte frem barnas interesser. Barnas opplevelser vil belyses gjennom personalets holdninger, og i friluftslivet vil man bemerke seg om personalet ikke klarer å tilrettelegge for barnas behov og sanseopplevelser. Sanseopplevelser og førstehåndserfaringer står sentralt i barns friluftsliv og gir erfaringer med kontraster i barnet og relasjonen til miljøet (Neegaard, 2013, s. 20).

«Det å kunne sitte på toppen av en stein med noen barn og be barna puste litt med magen, lytte, observere naturen og snakke om livet er så sykt deilig innimellom».

I et rolig friluftsliv handler det om aktiviteter og lek som er preget av ro og konsentrasjon, samtidig at de er enkle og krever lite utstyr og kompetanse. Det spennende friluftslivet står i kontrast til det rolige friluftslivet hvor spenning, utfordring og mestring er sentrale elementer (Neegaard, 2013, s. 22). I2 og I4 forteller at de foretrekker det rolige eller det spennende friluftslivet ut ifra hvilken barnegruppe de er på tur med. I2 legger til at for de yngste er det positivt at det føles trygt og rolig når alt skal erfares for første gang, og at man gradvis øker utfordringer når de er klar for det. I4 forteller videre at barna skal få erfaringer med risikolek, utfordre sine egne grenser og få opplevelsen av mestring knyttet til bruk av utstyr på tur. Det kan være å spikke med kniv med de eldste barna eller å bruke hammer med 3-åringene. Her vil utfordringene være knyttet til deres utvikling.

«Barna er formet uten sperrer og det er viktig at vi gir dem de beste forutsetningene for å bli den beste utgaven av seg selv».

«For de barna som ikke utfordrer seg selv, er det viktig at den voksne tar initiativ til å tøyne grenser og prøve ut mer via risikolek».

I etterkant av intervjuene ser vi at alle informantene hadde en felles interesse av å bruke naturen de hadde rundt seg. De ser tydelig nytteverdien med friluftslivet og bruker det så ofte de får mulighet til å komme seg ut. For informantene er det nødvendig å jobbe aktivt med at alle barn skal få tilstrekkelige utfordringer ut ifra deres forutsetninger. Aktivt og engasjert arbeid med friluftsliv i barnehagen kan bidra positivt i barns dannelsesprosess, motorisk utvikling og barns ønske om å ta vare på naturen hvor helsegevinsten er åpenbar (Neegaard, 2019). Gjennom erfaringer fra praksis har vi sett den gjennomgående interessen barna har for friluftslivet. Det å være ute i vær og vind, bruke ulike redskaper, 'få boltre seg over større områder og bruke fantasien i større grad har vist tydelig igjen hos barna. Ved å være til stede når barna får kjenne på denne mestringsfølelsen gir videre motivasjon til å opprettholde det verdifulle arbeidet i naturen.

5.0 Avslutning

Problemstillingen vi har basert denne undersøkelsen på er «*Hvordan personalets holdninger og deltakelse kan påvirke barns lek og utvikling i natur og friluftsliv*». Formålet med denne undersøkelsen var å få innsyn i hvordan personalets holdninger og deltakelse kan påvirke barns lek og utvikling i natur og friluftsliv, og hvordan holdninger kan begrense og fremme denne delen av barnehagehverdagen. Ved å bruke kvalitativ metode som intervju, har vi gjennom teori og datamaterialer fra ulike informanter fått belyst problemstillingen basert på kunnskap, kompetanse og erfaringer. Informantene vi har intervjuet har ansvar for ulike avdelinger og aldersgrupper, samtidig at de kommer fra både tradisjonelle- og friluftsbarnhager. Alle informantene legger interesse og positive holdninger til lek og utvikling i natur og friluftsliv. De vektlegger de positive sidene ved jevnlig bruk av naturen, og tilrettelegger for barns undring og utfoldelse. I forhold til aldersgruppene oppfattet vi at det er flere utfordringer med de yngste barna. Vi så en gjennomgående holdning at alder ikke skal begrense barnas muligheter, men at man som voksen må tilrettelegge for alle barn i alle aldersgrupper.

Informantenes holdninger til lek og utvikling i naturen har gitt oss mer pålitelighet til den positive innvirkningen bruk av naturen har på barns hverdag. Det ble lagt frem i undersøkelsen at man ser en gjennomgående effekt ovenfor personalets holdninger og hvordan de kan påvirke barnegruppen og andre voksne i teamet. Fokuset rettes også på hvordan personalets deltakelse kan være med på å påvirke barns lek og utvikling i naturen. Vi har selv gjennom egne observasjoner og erfaringer opplevd hvordan barn blir påvirket av personalet. Når man deltar i lek vil man ha muligheten til å støtte, engasjere og motivere. I undersøkelsen har vi fått bekreftet teorien om hvor viktig og spennende naturen er for barns lek og utvikling. På tvers av datamaterialer og teori har vi fått reflektert over personalets deltakelse i barns hverdag, og hvordan det vil være med på å påvirke deres utvikling.

Det er viktig at personalet kalkulerer gode valg som fremmer barns lek og utvikling i natur og friluftsliv. Barnehagene bør rette fokus på de praktiske handlingene, og legge til side holdninger som begrenser barna. Personalet skal ha forståelse rundt sin rolle i barnehagen, og gjennom funnene i denne undersøkelsen har vi fått tilnærmet kunnskap og erfaringer av pedagogiske ledere som alle reflekterer rundt hvor viktig voksenrollen er i barnehagen. Det er

nødvendig at vi som nyutdannede barnehagelærere katalyserer bruken av natur og friluftsliv med barn. Barn må få oppleve noe større enn seg selv.

Gjennom denne undersøkelsen har vi fått en økende forståelse for naturens nytteverdi, og opplevd å få mer kunnskap om hvor viktig det er å la barna ha muligheten til å utfolde seg i den frie naturen. Vi har gjennom teori og intervjuer med pedagogiske ledere fått en større forståelse ovenfor hvordan personalets holdninger og deltakelse kan påvirke barn. Ved denne undersøkelsen håper vi at det blir satt mer bevissthet rundt hvordan personalets holdninger og deltakelse kan påvirke barns lek og utvikling i natur og friluftsliv.

6.0 Litteraturliste

Amundsen, H. M. (2013). *Barns undring*. Fagbokforlaget.

Bae, B. (Red.). (2006) *Temahefte om barns medvirkning*. Kunnskapsdepartementet.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk.

Bjørgen, K. (2017). *Bevegelsesglede i barnehagen* [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Bostad, T., Røyert, H. & Paulsen, T. M. (2020, 14. oktober). *Holdninger*. Nasjonal digital læringsarena. <https://ndla.no/subject:24/topic:1:183732/topic:b6562a48-8510-46b3-a0d2-b53dd9da349f/resource:1:25440?filters=urn:filter:777ae87e-ca79-4866-920a-115cfeb7bbe1>

Dalland, O. (2020) *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS

Fjørtoft, I. 1999. Naturen – et sted for lek og læring. Motorisk mestring gjennom allsidig bevegelseslek i naturen. I: Rapport fra konferansen Forskning i friluft, landskonferanse om friluftsliv og forskning. Stjørdal 18.-19. nov. 1998. Rapport nr. 1. Friluftslivets fellesorganisasjon, FRIFO. Oslo.

Griffiths, F. (2014). The Talking Table: Sharing Wonder in Early Childhood Education. I K. Egan, A. Cant & G. Judson (Red.) *Wonder-full Education. The Centrality of Wonder in Teaching and Learning Across the Curriculum* (s. 122-134). New York: Routledge.

Hagen, T.L. (2016). Bevegelseslek i natur og barnehagens nærmiljø. I Sandseter, E.B.H., Hagen, T.L., & Moser, T. (Red.). *Kroppslighet i barnehagen. Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (2. utg.). Gyldendal.

Jansen, K. E. (2013). *På sporet av medvirkning og læring*. Fagbokforlaget.

Johannessen, A., Tufte, P.A., & Christoffersen, L. (2010 eller 2016) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Abstrakt Forlag.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver*.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS

Langdridge, D. (2019) *Psykologisk forskningsmetode. En innføring i kvalitative og kvantitative tilnærminger*. Fagbokforlaget

Langholm, G. (red), Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., & Synnes, K. (2018) *Forskerfrøboka* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Larsen, A.K. (2017) *En enklere metode* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Lillemyr, O.F. (2018) *Lek på alvor* (3. utg.). Universitetsforlaget AS.

Lysklett, O. B. (2013) *Ute hele uka*. Universitetsforlaget AS.

Maanum, L. (2010). *Mangfoldig naturglede i barnehagen: Lek med natur, miljø og teknikk*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Madland, A. (2013). *Betydningen av hele meg. Om handlinger, holdninger og verdier hos de voksne i barnehagen*. Gyldendal

Moser, T. (Red.). (2016). Motorikk, utvikling og læring - en kort innføring i grunnleggende begreper og forståelser. I Sandseter, E.B.H., Hagen, T.L., & Moser, T. (Red.), *Kroppslighet i barnehagen. Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (2.utg.). Gyldendal.

Neegaard, H. (2019, 27. September). Friluftsliv i barnehagen. Forskerfrø: Naturfagsenteret.
<https://www.forskerfrø.no/c2167772/artikkel/vis.html?tid=2243242>

Neegaard, H. R. (2013) *Hva preger barnas friluftsliv?* I Lundhaug, T., & Neegaard, H.R. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Cappelen Damm AS.

Neegaard, H. R. (2013) *Legitimering av friluftsliv og uteliv i barnehagen*. I Lundhaug, T., & Neegaard, H.R. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Cappelen Damm AS.

Osnes, H., Skaug, H.N., & Kaarby, K.M.E. (2017). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (2. utg.). Universitetsforlaget AS.

Powell, E., Cooper, G., Hoffman, K. & Marvin, B. (2015). *Trygghetssirkelen – en tilknytningsbasert intervensjon*. Gyldendal.

Sandseter, E.B.H. (2018). Det opplevelses- og spenningssøkende barnet. I Sandseter, E.B.H., Hagen, T. L., & Moser, T. (Red.). *Kroppslighet i barnehagen. Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (2. utg.). Gyldendal.

Skogen, E. (red.), Haugen, R., Lundestad, M., & Slåtten, M. V. (2017) *Å være leder i barnehagen* (2. utg.). Fagbokforlaget

Sigmundsson, H. & Pedersen, A.V. (2000). *Motorisk utvikling- Nyere perspektiver på barns motorikk*. Selbu Forlag.

Skår, M., Follo, G., Gundersen, V., Ingebrigtsen, K., Stordal, G., Tordsson, B., & Wold, L.C., 2016, Barns lek i natur – i spennet fra selvutfoldelse til kontroll. *Norsk senter for barneforskning. 2016, 2. Artikkel 3619.*

<https://www.ntnu.no/ojs/index.php/BARN/article/view/3619/3405>

Sommer, D., (2014). *Barndomspsykologi. Små barn i en ny tid*. Fagbokforlaget.

Synonymordboka (2021) *Medvirke*. Synonymordboka.

<https://www.synonymordboka.no/no/?q=medvirke>

Thorbergesen, E. (2012). *Barnehagens uterom*. Pedagogisk forum.

Utdanningsforbundet. (2021, 20. April). *Barnehagelærer*.

<https://utdanning.no/yrker/beskrivelse/barnehagelaerer#yrke>

Vindvik, H. M. K (2018, 22.02) *Naturen som leke- og læringsarena. Hva er det som gjør naturen til en bra arena for lek og læring?* Nasjonalt kunnskapssenter for barnehager.

<https://www.nkfb.no/2018/02/22/naturen-som-leke-og-laeringsarena/?fbclid=IwAR21G2Z1-MVi3eOcFh9gMIwlgS7Poht-7yZnw9eLqvzoe948-vkc8jbeOu4>

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å gå leke*. Pedagogisk forum

7.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet Bacheloroppgave i NHB3- Våren 2021

“Hvordan kan personalets holdninger begrense de yngste barnas lek og utvikling i naturen?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å sette fokus på personalets holdninger i forhold til lek og utvikling i naturen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å kunne fordype seg i *hvordan personalets holdninger kan begrense de yngste barnas lek og utvikling i naturen*, og arbeide videre med hvordan man kan gi hvert barn mulighet til å utfolde og utvikle seg med gode og engasjerte voksne i ryggen. Hovedfokuset ligger i hvordan man bruker naturen i samsvar med barn, da spesielt småbarn. Prosjektet er en bachelor innen fordypningen NHB3 i barnehagelærer utdanningen (BLU).

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet (HVL) er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi har valgt å henvende oss til et utvalg på 5-6 pedagoger/barnehagelærere innen BLU (Barnehagelærerutdanningen). Utvalget er trukket ut ifra positive referanser fra veileder eller kjennskap fra egen praksis. Vi vil ha deg med i vårt forskningsprosjekt da vi ønsker å ha dine erfaringer og kunnskap som en del av vårt prosjekt.

Dine kontaktopplysninger er hentet fra veileder, Karen Klepsvik, eller innhentet på eget initiativ.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i dette prosjektet, innebærer det at du kan stille til intervju. På grunn av situasjonen med Covid-19, kan intervjuet tas over Zoom, dersom det ikke er forsvarlig å møte fysisk i barnehagen. Intervjuet inneholder spørsmål om holdninger til personalet, naturen som læringsarena, voksenrollen og teamarbeid i barnehagen.

Det vil bli brukt lydopptak under intervjuet. Studentene skal sørge for sikkerhet rundt bruk av private lydopptakere. Lydopptak skal krypteres etter opptak og ikke beholdes lenger enn nødvendig for transkribering. Lydopptak slettes senest ved prosjektslutt, medio juni 2021.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Vi studenter og veileder Karen Klepsvik, er behandlingsansvarlige og vil derfor ha tilgang til alle opplysninger.

Navn og kontaktopplysninger vil erstattes med kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data, som kan låses.

Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 30.06.2021. Alle personopplysninger og eventuelle opptak vil slettes etter prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra studenter og veileder fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

... ved Høgskulen på Vestlandet

Vårt personvernombud:

Trine Anikken Larsen. E-post: Trine.Anikken.Larsen@hvl.no. Tlf: 55 58 76 82

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på e-post (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Eventuelt student

Karen Klepsvik

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Bacheloroppgave i NHB3, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju
- At lydopptak blir brukt gjennom intervjuet
- At studentene kan bruke opplysninger om meg til prosjektet
- At mine personopplysninger anonymiseres etter prosjektslutt

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Tema	Forskningsspørsmål	Spørsmål vi stiller informanten	Oppfølgingsspørsmål
Intro spørsmål	Kan personalets holdninger begrense de yngste barnas lek og utvikling i naturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilken barnehage jobber du i? • Hvilken aldersgruppe jobber du på? • Hvor lenge har du jobbet i denne barnehagen? • Hvilken bakgrunn har du? • Hvorfor valgte du å jobbe i denne barnehagen? 	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor lenge har du jobbet på småbarn? • Har du jobbet på andre avdelinger?
Naturen som leke og læringsarena	Kan personalets holdninger begrense de yngste barnas lek og utvikling i naturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan forholder personalet seg til rammeplanens fagområder i naturen? • Hvor og hva leker barna når de er ute i naturen? • Hvor ofte får barna ta i bruk den frie naturen? • Hvordan velger dere som personal og team å ta i bruk 	<ul style="list-style-type: none"> • Opplever du at barnas lek endres når de kommer ut i naturen, hvordan? • Hvilke positive og negative sider ser du med de yngste barna?

		<p>naturen som læringsarena?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke utfordringer har og møter du eventuelt i sammenheng med barnegruppe og teamet ute i naturen? • Hvordan tar dere i bruk de mulighetene naturen inviterer til? 	
Voksenrollen	Kan personalets holdninger begrense de yngste barnas lek og utvikling i naturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Hva legger du i begrepet voksenrollen? • Har den voksne ulike roller i lek inne og ute? • På hvilken måte er voksenrollen viktig i arbeid med de yngste barna i naturen? • Hvilken type voksen liker du best å være med de yngste barna? • Hvordan kan du som voksen legge 	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan reflekterer du rundt din egen rolle? • Tenker du over hvordan barna kan være deltakende ut fra forutsetningene de har?

		<p>til rette for barns medvirkning?</p> <ul style="list-style-type: none"> • På hvilken måte kan det å være i forkant av situasjoner påvirke barnet negativt? 	<ul style="list-style-type: none"> • Gir dere barnet rom til å finne egne løsninger?
Teamarbeid	Kan personalets holdninger begrense de yngste barnas lek og utvikling i naturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan arbeider dere som team for å nå felles mål? • Hva er viktig for deg i et teamarbeid? • På hvilken måte kan personalets holdninger påvirke arbeidet på avdelingen? • Hvordan arbeider teamet strukturert mot en felles forståelse innen barns medvirkning? 	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan er samarbeidskulturen her i barnehagen?
Avsluttende kommentar	Kan personalets holdninger begrense de yngste barnas lek og utvikling i naturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Er det noe du har lyst til å tilføye/utdype? 	

Vedlegg 3: Oppfølgingsspørsmål

1. Hva er tenker du når du hører ordet friluftsliv?
2. Hvordan skiller dere friluftsliv og generelt å være i naturen i barnehagen?
3. Hva legger du i begrepet «naturen som læringsarena?»
4. Hvordan ser du på naturen i forhold til motorisk utvikling?
5. Hvilket friluftsliv foretrekker du? Det rolige som er preget av konsentrasjon, lek, ro, og krever lite utstyr, eller det spennende friluftslivet med utfordring, mestring, spenning og risikolek?